

Dariusz Krzysztof Kielek

Uniwersytet Szczeciński

Finansowanie działań środowiskowych MSP w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

Streszczenie:

Regionalne Programy Operacyjne zapewniają wsparcie z funduszy UE dla różnych projektów realizowanych w poszczególnych województwach w Polsce. Artykuł przedstawia analizę kwot i rezultatów wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 na działania środowiskowe MSP. Analiza obejmuje dane od 2014 r. do 31 lipca 2018 r. Opiera się na dokumentach programowych i danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Przeprowadzona analiza pokazuje, że udział wsparcia dla projektów środowiskowych MSP w całości dofinansowania z RPO WZ jest niewielki i wynosi 4%. Wykorzystanie środków na projekty dotyczące energii odnawialnej z działania 2.10 jest duże, ale w przypadku działań 2.9 i 2.12 jest nieznaczne. Niepokojąco na niskim poziomie jest realizacja wszystkich działań środowiskowych dotyczących MSP w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

Słowa kluczowe: finansowanie MSP, fundusze unijne, ochrona środowiska, MSP, RPO, perspektywa finansowa 2014-2020, fundusze strukturalne Unii Europejskiej

Wprowadzenie

Obecnie w krajach wysoko rozwiniętych oraz rozwijających się obserwuje się tendencję do zmian strukturalnych w gospodarce, polegającą na zwiększeniu wpływu oraz udziału małych i średnich przedsiębiorstw. Rola MSP zarówno w całej gospodarce jest szczególna. Wynika to nie tylko z dominującego udziału tych przedsiębiorstw w strukturze aktywnych podmiotów gospodarczych i tworzeniu PKB, ale również w tworzeniu podaży miejsc pracy. Wielkość środków finansowych przeznaczana na ochronę środowiska implikuje podejmowanie decyzji inwestycyjnych w tej dziedzinie, a także decyduje o jakości środowiska naturalnego zarówno na danym regionie, jak i w całym kraju. Jednym z warunków zdynamizowania rozwoju MŚP jest poszukiwanie rozwiązań mających ułatwić przedsiębiorstwom dostęp do kapitału zewnętrznego na realizację różnych działań. Jak zauważa Wolska włączenie w działalność gospodarczą aspektu społecznego i środowiskowego jest w zamiarze zaspokojenia potrzeb oraz ochrony przyszłych pokoleń. Konieczne jest zatem umiejętne korzystanie z obecnych źródeł finansowania, w tym również dostępnych jeszcze środków unijnych. Celem artykułu jest prezentacja możliwości finansowania oraz ocena wykorzystania środków na realizację działań środowiskowych dla sektora MSP w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020. W pracy przedstawiono analizę krytyczną literatury przedmiotu oraz dokumentów źródłowych Regionalnego Programu Operacyjnego, a także analizę danych dotyczącą wykorzystania środków.

Podział środków na działania środowiskowe ramach RPO WZ 2014-2020

Perspektywa finansowa 2014–2020 powiązana jest ściśle z wizją strategiczną nazywaną Strategią Europa 2020, która ma przygotować europejskiej gospodarki na wyzwania następnego dziesięciolecia. Zgodnie z postanowieniami tej Strategii przyszły budżet UE powinien skupiać się na zapewnieniu m.in. zrównoważonego rozwoju - czyli wspieraniu gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Do celów nadrzędnych, mających znaczenie dla środowiska, określono, że konieczne jest:

- osiągnięcie celu 20/20/20 (ograniczenie emisji CO₂ o 20%, a nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii do 20%, zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%),
- przeznaczanie na inwestycje w badania i rozwój 3% PKB Unii.

Do realizacji m.in. tych celów na szczeblu wojewódzkim zostały powołane Regionalne Programy Operacyjne, które spajają większość zadań realizowanych przez jednostki samorządowe w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą subsydiarności, programy te stanowią przykład decentralizacji zarządzania procesami rozwojowymi. Mają one na celu identyfikowanie potrzeb na jak najniższym szczeblu, po to aby działania w nich zawarte odpowiadały planom rozwoju każdego województwa z osobna.

Główne obszary wsparcia RPO WZ to gospodarka, infrastruktura i społeczeństwo. Dla obszaru gospodarki realizacje mają dotyczyć m.in. tworzeniu nowych miejsc pracy, promowaniu gospodarki efektywnej, konkurencyjnej i przyjaznej środowisku, wsparciu kooperacji przedsiębiorstw, a także rozwijaniu stabilnego i przyjaznego przedsiębiorcom otoczenia biznesowego. Niezbędnym elementem implikującym rozwój gospodarki jest infrastruktura. Na tej płaszczyźnie nacisk zostanie położony na poprawę systemu transportowego, w tym połączeń drogowych, modernizację regionalnych linii kolejowych oraz utrzymanie śródlądowych dróg wodnych, a także na infrastrukturę niskoemisyjną, wykorzystującą odnawialne źródła energii i infrastrukturę sektora odpadowej i gospodarki wodno-ściekowej. W Programie zaakcentowano problematykę adaptacji do zmian klimatu, kierując wsparcie na wzmocnienie regionalnych systemów ratowniczych i ostrzegania, racjonalne gospodarowanie i ochronę zasobów wodnych oraz zarządzanie ryzykiem powodziowy. W zakresie ochrony środowiska wspierane będą działania na rzecz ochrony przyrody, a także projekty dotyczące działalności gospodarczej, wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze. Interwencje zaplanowane w ramach RPO WZ mają za zadanie wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego, rozwoju sfery gospodarczej, opartej na wiedzy i innowacji, wykorzystanie endogenicznych potencjałów w gospodarce jak i kulturze oraz zapewnienie równowagi względem środowiska.

Kluczowym założeniem planowanego wsparcia w ramach działań środowiskowych jest obniżenie emisji dwutlenku węgla (CO₂). Gospodarka niskoemisyjna zapewnia korzyści nie tylko środowiskowe ale również ekonomiczne i społeczne, które płyną z działań zmniejszających emisję. Realizacja tych założeń będzie możliwa dzięki projektom z zakresu modernizacji energetycznej budynków mieszkaniowych i publicznych, w których można uzyskać dofinansowanie na ocieplenie budynków, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych, modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację odnawialnych źródeł energii w modernizowanych energetycznie budynkach. Kolejnym elementem jest wsparcie zwiększenia potencjału sieci energetycznej do dystrybucji energii z powstających źródeł odnawialnych (OZE), a także dofinansowanie produkcji energii z odnawialnych źródeł energii oraz zastosowania wysokosprawnej kogeneracji zamiast odrębnego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej. W ramach RPO WZ wspierane są inwestycje z zakresu ochrony środowiska oraz inwestycje ukierunkowane na ograniczenie skutków

ekstremalnych zdarzeń pogodowych na środowisko. Według założeń programu dwutorowe podejście wynika z przekonania, że największe sukcesy w zakresie zrównoważonego rozwoju środowiska można osiągnąć poprzez zintegrowane podejście do zarządzania tym środowiskiem. Realizowane działania mają na celu poprawę ochrony przeciwpowodziowej przez efektywne zarządzanie ryzykiem powodziowym oraz zwiększenie możliwości retencji wody oraz ograniczenie obszarów problemowych związanych z oddziaływaniem i skutkami zmian klimatu poprzez wsparcie systemu i służb ratownictwa w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych. Środki zostaną przeznaczone również na inwestycje w gospodarkę wodno-kanalizacyjną i rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi. Dofinansowane zostaną sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków, a część środków zostanie przeznaczona na projekty ograniczające ilość odpadów deponowanych na składowiskach. Województwo Zachodniopomorskie charakteryzuje się jednymi z największych w kraju potencjałów w zakresie bioróżnorodności, jak również dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego. Zgodnie z RPO W ramach działań środowiskowych środki zostaną skierowane na wsparcie naturalnego środowiska człowieka oraz rozwój lokalnych potencjałów endogenicznych. Przeprowadzona zostanie inwentaryzacja przyrodnicza gmin, dzięki czemu uzyska się pogłębioną wiedzę o zasobach przyrodniczych województwa, a także zostaną zrealizowane działania „miękkie”, takie jak wsparcie nieinfrastrukturalnych form ochrony przyrody czy dofinansowanie edukacji ekologicznej oraz promowania wiedzy na temat różnorodności biologicznej. W tabeli 1 zostały przedstawione wszystkie zidentyfikowane działania środowiskowe w ramach RPO WZ 2014-2020.

Oś II Gospodarka niskoemisyjna	Oś III Ochrona Środowiska i adaptacja do zmian klimatu	IV Naturalne otoczenie człowieka
Działanie 2.5 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej Działanie 2.6 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego Działanie 2.7 Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych Działanie 2.8 Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego Działanie 2.9 Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi, Działanie 2.10 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł Działanie 2.11 Zwiększenie potencjału sieci energetycznej do odbioru energii z odnawialnych źródeł energii Działanie 2.12 Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii Działanie 2.13 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej samorządu województwa.	Działanie 3.1 Ochrona zasobów wodnych Działanie 3.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym Działanie 3.3 Poprawa stanu środowiska miejskiego Działanie 3.4 Adaptacja do zmian klimatu Działanie 3.5 Wsparcie rozwoju sieci wodociągowych Działanie 3.6 Wsparcie rozwoju systemów oczyszczania ścieków Działanie 3.7 Rozwój gospodarki odpadami komunalnymi Działanie 3.8 Rozwój gospodarki odpadami niebezpiecznymi.	Działanie 4.4 Wsparcie nieinfrastrukturalnych form ochrony przyrody Działanie 4.5 Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację Działanie 4.8 Podnoszenie jakości ładu przestrzennego.

Tabela 1 Działania środowiskowe w ramach RPO WZ 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego nr 1081/18 op. cit.

Realizacja działań środowiskowych ma wpłynąć na następujące cele :

- Zmniejszona energochłonność budynków mieszkaniowych (wielorodzinnych) i publicznych;
- Zwiększona produkcja energii z odnawialnych źródeł energii;
- Zwiększony udział energii elektrycznej wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji;
- Obniżony poziom zanieczyszczeń powietrza;
- Skuteczny system zapobiegania zagrożeniom wynikającym ze zmian klimatu;
- Zwiększona liczba ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z wymogami unijnymi;
- Zmniejszona ilość odpadów deponowanych na składowiskach;
- Wzmocnione mechanizmy ochrony przyrody;
- Zwiększony zasób informacji o stanie środowiska przyrodniczego.

Propozycje działań środowiskowych dla MSP

Przedsiębiorcy z sektora MSP, zgodnie z Szczegółowym Opiszem Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (SOOP), mogą zostać beneficjentami jedynie w trzech z wymienionych działań środowiskowych (patrz tab. 1), tj.:

- działanie 2.9 Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi,
- działanie 2.10 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł,
- działanie 2.12 Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii.

Pozostałe działania realizowane są głównie przez jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, a także przez Ochotnicze Straże Pożarne i stowarzyszenia.

Jak wynika z krajowej strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko , globalny charakter zmian klimatycznych wymusza koordynację działań w wielu sektorach. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, w tym w głównej mierze dwutlenku węgla (CO₂), jest jednym z głównych kierunków działań mitygacyjnych. Zgodnie z założeniami działań 2.9 i 2.10 coraz większą rolę zaczyna odgrywać stabilność dostaw energii, która może zostać zrealizowana przez rozwój rozproszonych źródeł energii wykorzystujących przede wszystkim biomasę i biogaz. Powyższe źródła wytwarzają energię niezależnie od warunków zewnętrznych, a dodatkowo pozyskiwanie bioproduktów przemysłowych z biomasy nie będzie wymagało transportu surowca na duże odległości ze względu na ich dostępność w regionie. Realizacja inwestycji w obszarze energetyki rozproszonej, w powiązaniu ze znaczną poprawą efektywności energetycznej i zadań środowiskowych, będzie sprzyjać wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu i rozwojowi terenów wiejskich i peryferyjnych. Przedsięwzięcia zwiększające udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych wpłynie na osiągnięcie poziomu referencyjnego udziału OZE w konsumpcji energii ogółem w skali kraju i przyczyni się do realizacji postanowień strategii Europa 2020.

	2.9 Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi	2.10 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł	2.12 Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii
Dostępne środki	4 000 000 EUR	62 135 000 EUR	10 000 000 EUR
Maksymalny poziom dofinansowania	85%	85%	85%
Limity i ograniczenia	Jednostki oparte na odnawialnych źródłach energii	Jednostki oparte na odnawialnych źródłach energii	Jednostki oparte na konwencjonalnych źródłach energii
	Maksymalna moc: - dla energii wodnej, wiatru oraz z biomasy: do 5 MWe, - dla energii słonecznej i geotermalnej: do 2 MWe, - dla energii z biogazu: do 1 MWe, - dla energii wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji: do 1 MWe.	Maksymalna moc: - dla energii wodnej, wiatru oraz z biomasy: do 5 MWe, - dla energii słonecznej i geotermalnej: do 2 MWe, - dla energii z biogazu: do 1 MWe, - dla energii wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji: do 1 MWe.	Maksymalna moc: 1 MWe
	Minimalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu: 100 000 PLN	Minimalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu: 100 000 PLN	
Oczekiwane rezultaty bezpośrednie (wskaźniki)	- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO ₂], - Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE [MWhe/rok], - Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE [MWht/rok].	- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO ₂], - Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE [MWhe/rok], - Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE [MWht/rok].	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO ₂]

Tabela 2 Cechy szczególne działań środowiskowych dla MSP w ramach RPO WZ 2014-2020

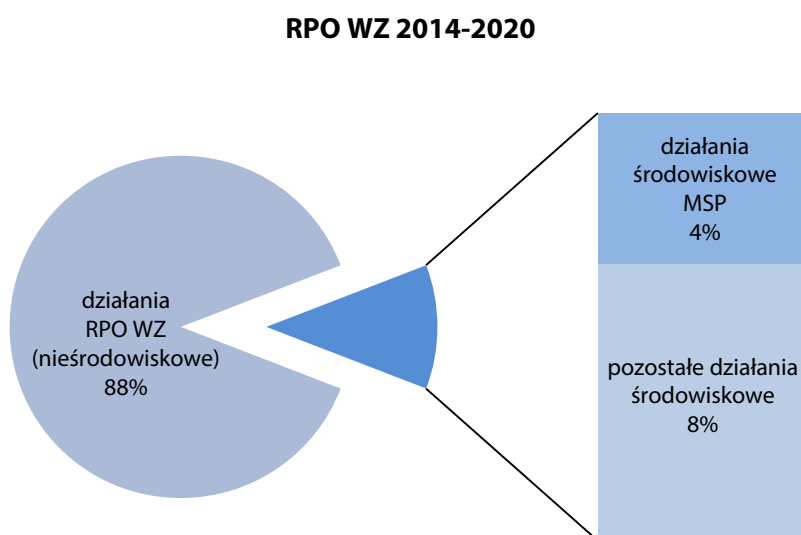
Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego nr 1081/18 op. cit.

Według założeń działania 2.9 i 2.10 są do siebie bardzo podobne – ich realizacja ma przyczynić się do zwiększenia wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w regionie, redukcji emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego oraz globalnie przyczynić się do realizacji polskich zobowiązań międzynarodowych oraz wynikających z polityki energetyczno-klimatycznej Unii Europejskiej w zakresie zwiększania udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Cechą dystynktywną działania 2.9 jest to, że efektem projektu musi być wykazanie zamknięcia dotychczas stosowanego źródła energii opartego na źródłach konwencjonalnych. Działanie obejmuje zastępowanie starych jednostek wytwarzających energię ze źródeł powodujących emisję zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych jednostkami wytwarzającymi energię z odnawialnych źródeł. Działanie 2.12 dotyczy budowy instalacji nowych źródeł energii w kogeneracji lub modernizacji starych źródeł ciepła na źródła kogeneracyjne. Ważną cechą jest to, że źródłem energii jednostki muszą być źródła konwencjonalne, w szczególności gaz ziemny. Realizacja projektów stanowi istotny element usprawniający pracę systemu energetycznego, jednocześnie zaspokajając lokalne zapotrzebowanie na energię i ciepło. Wysokosprawna kogeneracja jest kierunkiem rozwoju energetyki rozproszonej, bowiem zgodnie z założeniami „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.” wielkość produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji ma zostać podwojona w porównaniu do produkcji w 2006 r.

(z poziomu 24,4 TWh w 2006 r. do 47,9 TWh w 2030 r.). Jednocześnie według tych samych założeń udział produkcji energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji w krajowym zapotrzebowaniu na energię elektryczną brutto ma wzrosnąć z poziomu 16,2% w 2006 r. do 22% w 2030 r.

Wykorzystanie środków na działania środowiskowe MSP

Zgodnie z SOOP (wersja 29.1) na działania środowiskowe została przeznaczona kwota 187,6 mln EUR, stanowiąca 12% całego RPO WZ 2014-2020 (patrz rys. nr 1). Przedsiębiorstwa z sektora MSP mogą wystartować w konkursach w działaniach stanowiących wartość 66,1 mln EUR, co stanowi jedynie 4% całej alokacji Programu. W praktyce dofinansowanie MSP jest jeszcze mniejsze z powodu braku dedykowanego dla tego sektora naboru. W ramach konkursów, w których biorą udział mali i średni przedsiębiorcy środki dostępne są zarówno dla podmiotów takich jak wspólnoty, spółdzielnie, stowarzyszenia, kościoły, organizacje pozarządowe, jak i podmiotów o większym potencjale finansowym i kadrowym – dużych przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji oświatowych i opieki zdrowotnej. Można zauważyć, że przeznaczone środki są znacznie ograniczone zarówno przez Instytucję Zarządzającą, która dokonuje podziału środków, jak i przez potencjalną dużą konkurencję w ramach ogłoszonych naborów.

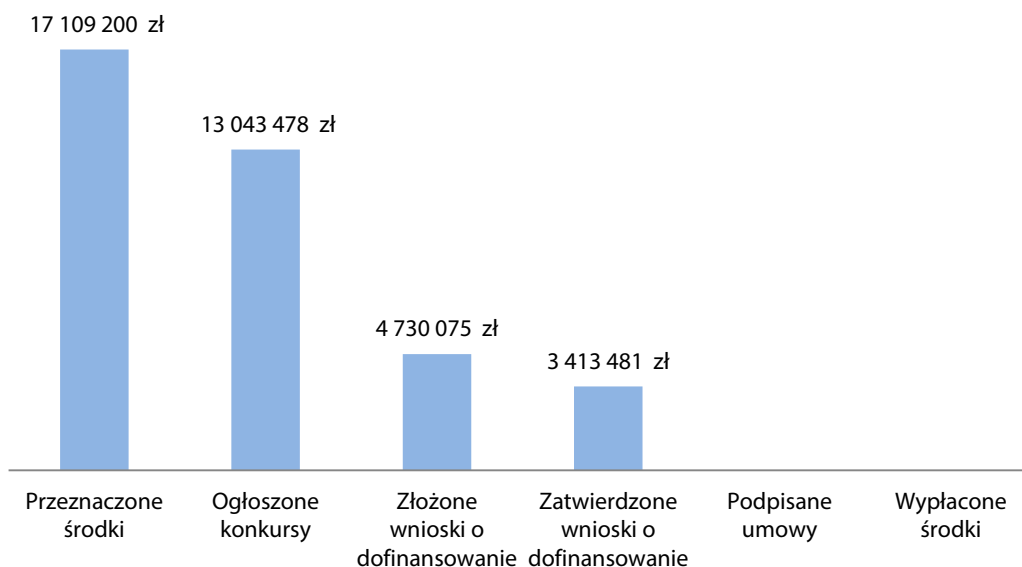

Rysunek 1 Podział środków w ramach działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego nr 1081/18 op. cit.

Przeprowadzona analiza danych w zakresie stopnia realizacji działań środowiskowych dotyczących MSP wskazuje słabe wykorzystanie środków dotyczące działań 2.9 i 2.12 (patrz rys. nr 2 i 3) oraz prawie pełne wykorzystanie środków w ramach 2.10 (patrz rys. 4).

2.9 Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi

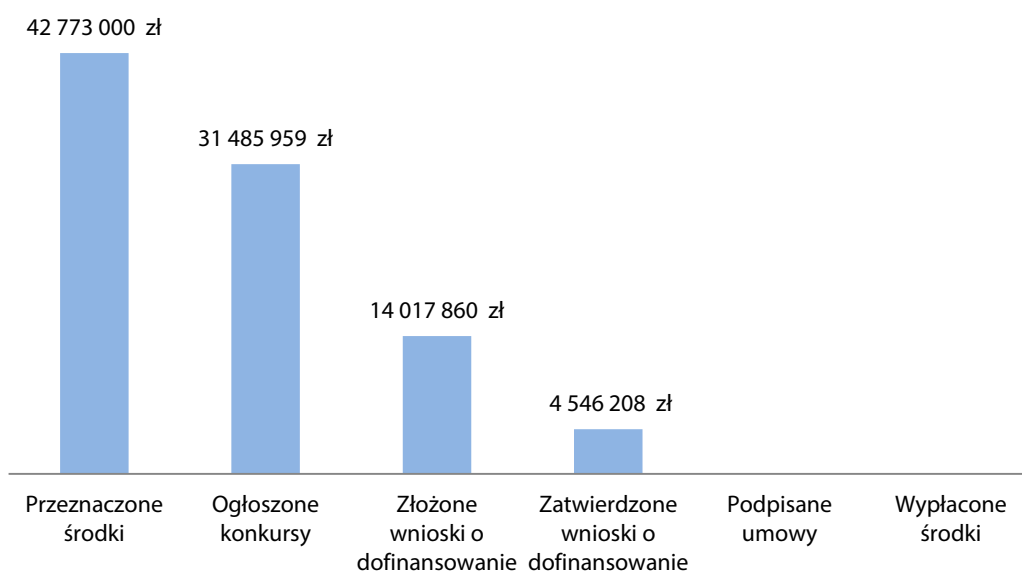

Rysunek 2 Wykorzystanie środków w ramach działania 2.9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Stan na 31 lipca 2018 r.

Zgodnie z danymi według stanu na 31 lipca 2018 r. Wykorzystanie środków w ramach działania 2.9 „Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi” jest na bardzo niskim poziomie. Na ogłoszony konkurs z alokacją ponad 13 mln zł złożono wnioski o dofinansowanie stanowiące 27,7% wszystkich przeznaczonych środków tj. ponad 4,7 mln zł. Dodatkowo nie wszystkie projekty zostały zaakceptowane przez Instytucję Zarządzającą RPO WZ. Dofinansowanie uzyskało 5 projektów na łączną kwotę 3,4 mln zł (20,0% dostępnych środków).

2.12 Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii

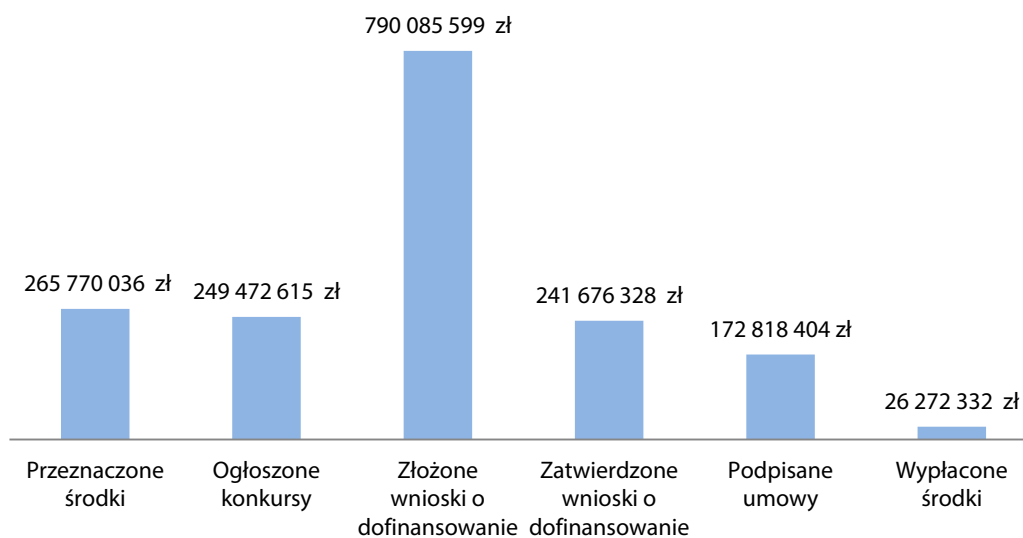

Rysunek 3 Wykorzystanie środków w ramach działania 2.12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Stan na 31 lipca 2018 r.

Podobne proporcje występują przy wykorzystaniu środków na działanie środowiskowe 2.12 „Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii”. W konkursie, którego nabór trwał do końca listopada 2017 r. złożono jedynie 5 projektów na łączną kwotę 14 mln zł. Po weryfikacji formalnej oraz merytorycznej wniosków o dofinansowanie zatwierdzono 2 projekty o wartości 4,5 mln zł, stanowiącej zaledwie 10,6% wszystkich przeznaczonych środków na to działanie. Według harmonogramów konkursów miał to być jedyny nabór na to działanie, ale bardzo słabe zainteresowanie ze strony wnioskodawców wymusza ogłoszenie kolejnego konkursu w ramach działania 2.12. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że do końca lipca 2018 r. w obu konkursach nie podpisano ani jednej umowy. Powodem tego może być nieodpowiednie przygotowanie się do realizacji projektów przez Wnioskodawców lub zła polityka informacyjno-promocyjna ze strony Instytucji Zarządzającej.

2.10 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł

Rysunek 4 Wykorzystanie środków w ramach działania 2.10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Stan na 31 lipca 2018 r.

Większe wykorzystanie środków unijnym można zaobserwować w działaniu 2.10 „Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł”. W ramach 2.10 zostały ogłoszone w 2016 r. dwa konkursy na łączną kwotę 249,5 mln zł. Zainteresowanie przekroczyło prawie 3-krotnie dostępne środki. W tym obszarze zatwierdzono wnioski o dofinansowanie o wartości 241,7 mln zł stanowiące 90,9% wszystkich środków przeznaczonych na to działanie. Pomimo zdecydowanie większego poziomu realizacji zidentyfikowano problem z tempem implementacji projektów. Podpisano umowy o wartości 172,8 mln zł oraz wypłacono środki w kwocie 26,3 mln zł, jednak stanowi to zaledwie kolejno 65,0% i 9,9% przeznaczonych środków. Biorąc pod uwagę termin ogłoszenia konkursów poziom wdrażania jest niski. Można natomiast zaobserwować dużą potrzebę realizacji projektów w ramach zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł w regionie.

Konkurs	Złożone wnioski o dofinansowanie	Zatwierdzone wnioski o dofinansowanie
RPZP.02.09.00-IZ.00-32-K01/17	4 730 075,11 zł	3 413 481,34 zł
Małe przedsiębiorstwa	2 273 966,17 zł	957 372,40 zł
Inne podmioty	2 456 108,94 zł	2 456 108,94 zł
RPZP.02.10.00-IP.01-32-001/16	423 044 774,99 zł	86 274 024,55 zł
Małe przedsiębiorstwa	295 932 179,38 zł	32 862 871,61 zł
Średnie przedsiębiorstwa	69 978 933,98 zł	22 439 238,50 zł
Duże przedsiębiorstwa	28 103 966,84 zł	14 035 849,00 zł
Inne podmioty	29 029 694,79 zł	16 936 065,44 zł
RPZP.02.10.00-IP.01-32-K02/17	367 040 823,80 zł	155 402 303,11 zł
Małe przedsiębiorstwa	241 569 515,61 zł	79 063 913,67 zł
Średnie przedsiębiorstwa	61 195 388,20 zł	37 019 121,03 zł
Duże przedsiębiorstwa	32 248 849,84 zł	16 271 968,18 zł
Inne podmioty	32 027 070,15 zł	23 047 300,23 zł
RPZP.02.12.00-IZ.00-32-K01/17	14 017 860,38 zł	4 546 208,38 zł
Małe przedsiębiorstwa	5 488 144,00 zł	0,00 zł
Duże przedsiębiorstwa	8 529 716,38 zł	4 546 208,38 zł
Suma końcowa MSP	676 438 127,34 zł	172 342 517,21 zł
Suma końcowa	808 833 534,28 zł	249 636 017,38 zł

Tabela 3 Realizacja konkursów dotyczących działań środowiskowych dla MSP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Z przedstawionych danych (patrz tab. 3) wynika, że we wszystkich konkursach, w których przedsiębiorstwa z sektora MSP mogły uczestniczyć, ich udział był znaczący. Widoczne jest to zwłaszcza w konkursach dotyczących działania 2.10, gdzie wartość projektów złożonych przez MSP w pierwszym konkursie wynosiła 86,5% a w drugim 82,5%. Należy zwrócić uwagę, że wśród zatwierdzonych wniosków udział ten jest zdecydowanie mniejszy 64,1% w pierwszym oraz 74,7% w drugim konkursie. Jeszcze gorsza sytuacja jest w działaniach 2.9 oraz 2.12, gdzie w przypadku zastępowania konwencjonalnych źródeł jedynymi odrzuconymi byli mali przedsiębiorcy, a w przypadku dofinansowania kogeneracji żaden przedsiębiorca z sektora MSP nie otrzymał dofinansowania. Świadczyć to może o mniejszych zasobach i potencjale tych przedsiębiorstw, dlatego działania informacyjno-promocyjne realizowane przez Instytucję Zarządzającą powinny być skierowane przede wszystkim do tych podmiotów. Szczególnie duże zainteresowanie w ramach 2.10 wskazuje dużą potrzebę realizacji projektów dotyczących odnawialnych źródeł energii wynikającej z chęci zmniejszenia kosztów energii lub dywersyfikacji działalności i sprzedaży energii jako przedsiębiorstwo energetyczne.

Podsumowanie

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 jest jednym z 16 programów regionalnych wdrażanych na poziomie każdego z województw w Polsce. Na potrzeby opracowania przeprowadzona została analiza możliwości udzielenia wsparcia MSP na działania środowiskowe w woj. zachodniopomorskim. Należy pamiętać, że omawiane w artykule formy wsparcia z funduszy unijnych będą dostępne do końca 2020 roku. W kolejnym okresie finansowania, obejmującym lata 2021-2027, planuje się zmiany w sposobie wsparcia przedsiębiorstw. Stosowane obecnie dotacje w dużym stopniu mają zostać zastąpione m.in. niskooprocentowanymi pożyczkami i poręczeniami

kredytowymi Przeprowadzona analiza pokazuje, że udział wsparcia dla projektów środowiskowych MSP w całości dofinansowania z RPO WZ jest niewielki i wynosi 4%. W ramach działań środowiskowych dla MSP przeznaczono jedynie środki w ramach 2.9 „Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi”, 2.10 „Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł” oraz 2.12 „Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii”. Zainteresowanie ze strony małych i średnich podmiotów środkami na projekty dotyczących energii odnawialnej z działania 2.10 jest duże, ale w przypadku działań 2.9 i 2.12 jest nieznaczące. Biorąc pod uwagę ponad 4,5 letni czas, który minął od początku okresu programowania poziom wdrażania wszystkich działań środowiskowych dla MSP jest słaby. W badanym okresie wypłacono do Beneficjentów niecałe 10% środków przeznaczonych w ramach działania 2.10, natomiast w ramach działań 2.9 i 2.12 nie podpisano żadnej umowy. Potrzebne jest przyspieszenie implementacji działań środowiskowych zarówno ze strony Beneficjentów, jak i przede wszystkim ze strony Instytucji Zarządzającej – Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. W związku z dużym zainteresowaniem projektów dotyczących odnawialnych źródeł energii sugeruje się przesunięcie wolnych środków z działań 2.9 i 2.12 do działania 2.10 oraz ogłoszenie nowego konkursu. Innym sposobem na przyspieszenie wdrażania jest ogłoszenie nowych konkursów dotyczących kogeneracji oraz zastępowania konwencjonalnych źródeł, ale nie gwarantuje to większego udziału podmiotów w konkursach i wykorzystania wszystkich środków. Niezbędne jest również zintensyfikowanie działań informacyjnych przeznaczonych dla MSP zawierających zarówno elementy poprawnego wdrażania oraz rozliczania projektów jak i informacje o nowych konkursach.

Wydaje się, że do najważniejszych przyczyn zbyt skromnego wykorzystania środków finansowych na działania środowiskowe dla MSP z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007–2013 należą przede wszystkim:

1. Po stronie Urzędu Marszałkowskiego:

- słabe działania informacyjno-promocyjne w szczególności przeznaczonych dla MSP,
- niewystarczająca przejrzystość ustalonych procedur,
- zbyt długie terminy weryfikacji wniosków o płatność,
- długie procedury wyboru projektów.

2. Po stronie beneficjentów:

- niedostateczny potencjał kadrowy i finansowy,
- niewystarczające przygotowanie merytoryczne przedsiębiorców, konieczne do stworzenia poprawnych wniosków o dofinansowanie oraz poprawnego rozliczania projektów,
- brak znajomości najnowszych regulacji prawnych i wytycznych,
- brak doświadczenia we wdrażaniu projektów unijnych,
- awersja do korzystania z usług firm zewnętrznych.

Financing environmental projects of SMEs through the Regional Operational Programme for Zachodniopomorskie Voivodship 2014-2020

Summary: Regional operational programmes provide support granted from EU funds for different projects implemented in individual voivodeships in Poland. The aim of the article is to analyze the amount and the results of the support provided from the Regional Operational Programme for Zachodniopomorskie Voivodship 2014-2020 for environmental projects of SMEs. The analysis includes experience from 2014 to July 2018. It is based on regional programme documents and data from The Marshal's Office of the Zachodniopomorskie Voivodship. The analysis shows that the share of support for environmental projects of SMEs in total funding provided by ROP ZV (about 4%) is not significant. The level of support for renewable energy

projects from Measure 2.10 is quite substantial but in Measures 2.9 and 2.12 is inadequate. Disturbingly at a low level is the implementation of all environmental activities related to SMEs through the Regional Operational Programme for Zachodniopomorskie Voivodship 2014-2020.

Keywords: SME financing, EU funds, environmental protection, SMEs, ROP, financial perspective for the 2014-2020 period, structural funds

Bibliografia:

- Bień W., Skuteczność wykorzystania środków unijnych (RPO) na działania ekologiczne w poszczególnych województwach. Inżynieria i Ochrona Środowiska, Wyd. Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2011
- Borys T., Nowe kierunki ekonomii środowiska i zasobów naturalnych w aspekcie nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Ekonomia i Środowisko, Wyd. Fundacji Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych, Białystok 2013
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji Europejskiej z 3 marca 2010 r. Pobrane z: www.eur-lex.europa.eu 24.08.2018 r.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego lata 2014 – 2020 (załącznik 1 do Decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej nr C(2018) 5076 z dnia 26.7.2018 r. Pobrane z: www.rpo.wzp.pl 03.08.2018 r.
- Uchwała Rady Ministrów nr 58 z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (Monitor Polski 2014, poz. 469, tom 1) Pobrane z: prawo.sejm.gov.pl 24.08.2018 r.
- Uchwała Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego nr 1081/18 z 22 czerwca 2018 r., w sprawie przyjęcia Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (wersja 29.1). Pobrane z: www.bip.wzp.pl 03.08.2018 r.
- Wolska G., Kontrowersje wokół idei społecznej odpowiedzialności biznesu i jej myśli przewodniej „po kryzysie” w Polsce. Studia Ekonomiczne, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2018

